

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

- 1.1 ความหมายของผู้บริหาร
- 1.2 ความหมายของผู้บริหารมืออาชีพ
- 1.3 คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

2. คุณภาพงานวิชาการ

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพงานวิชาการ
- 2.2 ขอบข่ายของงานวิชาการ
- 2.3 การวัดคุณภาพงานวิชาการ

3. การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

- 3.1 การจัดการศึกษา
- 3.2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 3.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ
- 3.4 การพัฒนาด้านคุณภาพงานวิชาการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ
- 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพงานวิชาการ

5. สรุปแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

ในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและมีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของผู้ร่วมงานส่วนใหญ่ คุณลักษณะของผู้บริหารย่อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณ คุณภาพและ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติ งานในหน่วยงานนั้น ๆ

การให้บริการที่เป็นส่วนระบบกลุ่มมีการตัดสินใจด้วยตนเองการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ตามมาตรฐานและการยอมรับเพื่อนร่วมงาน

ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้บริหารมืออาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่มีความสามารถ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการใช้ศิลปะหรือยุทธศิลป์ควบคู่กับยุทธศาสตร์หรือหลักการต่าง ๆ ในการบริหารงานอย่างสูงสุดจนเป็นแบบอย่างและเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้บริหารการศึกษาอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ต่อไปได้

3. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

การจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษามืออาชีพจึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์

จำลอง นักพ่อน (2548 : 61 - 63) กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว (Character) ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1.1 มีความรับผิดชอบสูง
- 1.2 มีความขยันหมั่นเพียร
- 1.3 มีความอดทนและอดุสาหะ
- 1.4 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.5 มีความริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.6 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และกระตือรือร้นในการทำงาน
- 1.7 มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ
- 1.8 มีการรักษาระเบียบวินัยที่ดี
- 1.9 มีความตรงต่อเวลาและการบริหารเวลา
- 1.10 มีบุคลิกภาพที่ดี

2. ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Abilities) ที่ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องมีเพิ่มเติม คือ

2.1 ด้านความรู้ความสามารถในเชิงวางแผน (Planner) กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การควบคุม การติดตามงาน การจัดระบบงานและประเมินผล

2.2 มีความรู้ความสามารถในเชิงผู้นำ (Leadership) กล่าวคือ มีทักษะ และความรู้เรื่อง การกำหนดวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การบริหารเชิงกลยุทธ์ การใช้เทคนิคการบริหารสมัยใหม่การบริหารคน เป็นต้น

2.3 มีความรู้ความสามารถการเป็นนักการจัดการ (Manager) คือ ระดมทรัพยากรการบริหารทั้งหมดมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานอย่างสูงสุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4 มีความรู้ความสามารถในการเป็นนักวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แสวงหาความรู้ นวัตกรรม และรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน

2.5 การเป็นนักประสาน และประสานประโยชน์ (Coordinator and Bargaining) เช่นความสามารถในการประสานงาน การประชุม การบริหารงานในเชิงกรรมการ เป็นต้น

2.6 ความรู้ความสามารถในเชิงการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (Communication Skill) ได้แก่ ความรู้และทักษะการใช้ภาษา นอกเหนือจากภาษาไทยแล้วจะต้องรู้ภาษาที่สอง (เช่น ภาษาอังกฤษ) และใช้งานได้เป็นอย่างดี

2.7 มีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Technological Skill) เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ Word และ Program ต่าง ๆ การใช้ Internet OA / ICT ทุกประเภท เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน และการศึกษาข้อมูลข่าวสาร

2.8 เป็นผู้มีพลัง หรือศักยภาพที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างไม่จำกัดจะนำมาสู่การทุ่มเท การระดมกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังใจมาสู่ปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

3. ประสบการณ์และผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา (Experience and Achievement) เป็นการประเมินผลงานและประสบการณ์ที่ผ่านมาในภารกิจหน้าที่ที่ได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

3.1 คุณวุฒิ ประสบการณ์ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาตามภารกิจหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ

3.2 การศึกษา ฝึกอบรม การดูงาน

3.3 การผลิตผลงานทางวิชาการ เอกสาร การวิจัย ตำรา เป็นต้น

3.4 ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถและงานที่ปฏิบัติจนบรรลุผล

3.5 แผนการดำเนินงาน แผนพัฒนางาน ฯลฯ ในตำแหน่งที่จะปฏิบัติงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ธีระ รุญเจริญ (2548 : 12-13) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อประเมินเป็นผู้บริหารต้นแบบและถือได้ว่าเป็นการกำหนดเพื่อการเป็นผู้บริหารการศึกษามีอาชีพโดยแบ่งเกณฑ์มาตรฐานออกเป็น

2 ส่วน คือส่วนที่ 1 เป็นเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษา มี 10 เกณฑ์มาตรฐาน ส่วนที่ 2 เป็นเกณฑ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น

1) คุณลักษณะทางวิชาชีพ และ 2) คุณลักษณะส่วนบุคคล

ส่วนที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก
4. การประสานความสัมพันธ์
5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร
6. การสร้างแรงจูงใจ
7. การประเมินผล
8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา
9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
10. การส่งเสริมเทคโนโลยี

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

1. คุณลักษณะทางวิชาชีพ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งโดยเฉพาะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งหมายถึงสามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีเป้าหมายทางการศึกษามีการวางแผนการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสามารถมีทักษะการบริหารดีเยี่ยมมีการประเมินการทำงานอย่างครบวงจรมีประสบการณ์ด้านการบริหารเป็นอย่างดีและมีความตั้งใจจริงในการบริหารงานโรงเรียนด้วยความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตนสามารถปฏิบัติงานในรูปแบบของการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมและการบริหารงาน โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ทุกฝ่ายกำลังร่วมมือกันปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นอย่างดีให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเองนอกจากนั้นยังต้องส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษามีบุคลิกภาพที่ดีมีปฏิภาณไหวพริบดีมีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีความรับผิดชอบสูงมีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรมมีคุณธรรมจริยธรรมมีความอดุสาหะวิริยะอดทนมีความเสียสละมีความสม่ำเสมอมั่นคงมีในตนเองมีความสามารถในการสื่อสาร มีความกล้าในการพูดและการปฏิบัติมีความตื่นตัวอยู่เสมอมีสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดีเป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคมรู้จักพัฒนาตนเองและสังคมมีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักในสถาบันของชาติและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนด้วย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549 : 89 – 90) ได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพื่อนำเสนอคณะกรรมการการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพโดยศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและสาระสำคัญของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารที่ผ่านมาแล้วนำมาประมวลเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 53 และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้ง 4 ภาค นอกจากนี้ได้ทำวิจัยสำรวจโดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทุกอาชีพไม่ต่ำกว่า 2,000 คน ได้ผลสรุปคุณลักษณะที่สำคัญมากของผู้บริหารมืออาชีพ

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหาร	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย	
	กลุ่มรับฟังความคิดเห็น	เครือข่าย สกศ.
1. ความซื่อสัตย์	97	94
2. ความยุติธรรม	95	95
3. ความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่	95	96
4. ความเป็นผู้นำ	95	94
5. ความสามารถในการจัดการ	92	91
6. ความมีมนุษยสัมพันธ์	92	92
7. ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว	92	93
8. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	91	89
9. รักษามาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาประสิทธิภาพของวิชาชีพ	91	90
10. การชวนหาความรู้อยู่เสมอ	89	86
11. นิสัยในการทำงาน	87	87
12. ความสามารถในการสื่อสาร	86	83
13. การยึดสวัสดิการของผู้เรียนเป็นหลัก	85	78
14. ความเชื่อมั่นในตนเอง	83	78
15. ความจงรักภักดีต่อองค์กร	83	81
16. ความสามารถทางวิชาการ	78	73
17. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ	72	74
18. การสนับสนุนนโยบายรัฐบาล	70	68
19. การงดเว้นอบายมุข	62	65
20. ความยืดหยุ่น	58	53

ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2545 : 90)

สมชาย เทพแสง (2545 ก : 20 – 23) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพว่าเป็นกัปตันที่ชำนาญทางที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายและนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้ดังนั้นผู้บริหารต้องมีลักษณะที่ดีหลักการสำคัญในการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งโดยภาพรวมแล้วงานบริหารจะต้องทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างพึงพอใจของสมาชิกและงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ภายใต้เวลาและงบประมาณที่จำกัดถ้าสามารถทำได้ก็ถือว่าเยี่ยมแต่อย่างไรก็ตามความเป็นผู้บริหารที่เก่งดีมีคนชื่นชอบศรัทธานั้นบางครั้งต้องขึ้นกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้วยที่เรียกว่า “สถานการณ์สร้างวีรบุรุษ” ซึ่งลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพต้องมีลักษณะ 20 P ดังนี้

1. Psychology ผู้บริหารต้องมีจิตวิทยาในการบริหารคนรู้ใจคอของลูกน้องเป็นอย่างดีที่เรียกว่า “รู้เขารู้เรา ร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาใจคอของแต่ละคนว่าเป็นคนอย่างไรหรือการบริหารใครต้องวิเคราะห์เขาก่อนอันดับแรก

2. Personality ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดีตั้งแต่การแต่งกายการเดินการยิ้มแย้มแจ่มใสการพูดจาควรมีหลักเกณฑ์ที่เชื่อถือและควรมีอัธยาศัยไมตรีทำให้เกิดความประทับใจรวมทั้งการวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงานมารยาทต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงทุก ๆ ด้าน

3. Pioneer ผู้บริหารมืออาชีพต้องกล้าได้กล้าเสียผู้บริหารต้องวางแผนเชิงรุกเพื่อให้คนยอมรับศรัทธาต้องทนกับความเหน็ดเหนื่อยและมีความมานะอดทนเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา

4. Poster ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดีและการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ मुखปาฐะ

5. Parent ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองและต้องมีพรหมวิหารธรรม

6. Period ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นคนตรงเวลาการทำงานตรงเวลาสะท้อนให้เห็นว่าเป็นซื่อสัตย์ได้ทางหนึ่งและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

7. Pacific ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความสุขรอบคอบใจเย็นถ้ามีความสุขุมรอบคอบทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพถ้าประมาทงานอาจจะเสียหายภายหลังและมีกลยุทธ์ที่ยอดเยี่ยมตั้งสำนวนภาษาอังกฤษที่ว่า “A Snake in the Grass” เปรียบเสมือน “เสือซ่อนเล็บหรือคมในฝัก”

8. Pleasure ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีอารมณ์ขันแก้สถานการณ์ในช่วงที่ตึงเครียดได้จะช่วยให้คนอื่นไว้วางใจตลอดจนการทำงานเป็นไปด้วยความสุขไม่เคร่งเครียด

9. Prudent ผู้บริหารมืออาชีพต้องมองการณ์ไกลหรือมีวิสัยทัศน์และผู้บริหารมืออาชีพต้องทันสมัยอยู่ตลอดเวลาและสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดน้อยลง

10. Principle ผู้บริหารมืออาชีพต้องยึดหลักการเป็นหลักรวมทั้งทฤษฎีต่าง ๆ ที่สามารถอ้างอิงหรือพิสูจน์ได้

11. Perfect งานที่เกิดขึ้นต้องให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้และมีความครบถ้วนถูกต้องมีการตรวจสอบประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องโดยเน้นคุณภาพของงานเป็นหลัก

12. Point งานที่ทำต้องมีวัตถุประสงค์แน่นอนชัดเจนสามารถดำเนินไปอย่างมีทิศทาง

13. Plan งานที่ทำต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและพึงระลึกอยู่เสมอว่า “งานใดก็ตามถ้ามีการวางแผนงานนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งทาง”

14. Pay ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีการกระจายงานอย่างทั่วถึงและให้รางวัลบุคคลที่ทำผลงานดีเด่นเพื่อเป็นขวัญกำลังใจกับบุคคลที่สร้างสรรค์ผลงานให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอจะช่วยให้บุคลากรมุ่งทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป

15. Participation ผู้บริหารมืออาชีพต้องให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมและมองเห็นความสำคัญในการทำงานพร้อมจะช่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

16. Pundit ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความรู้เรื่องงานที่จะทำอย่างชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้

17. Politic ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครองบางครั้งต้องทำตนเหมือนนักการเมืองเข้ากับคนได้ทุกชั้นตลอดจนลุ่มบ้างอย่าแข็งเกินไป

18. Poet ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความสามารถด้านสำนวนโวหารเพราะถ้าเรามีความสามารถด้านการเขียนจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเองและเกิดความศรัทธา

19. Perception ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความสามารถในการหยั่งรู้คาดการณ์ตรวจสอบและทบทวนสิ่งที่คาดการณ์ไว้ตลอดจนบันทึกเหตุการณ์และเลือกใช้อย่างเหมาะสม

20. Psycho ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีจิตวิญญาณของนักบริหารเป็นผู้มีความรักในอาชีพครูเป็นนักบริหารที่มีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ในการแก้ไขปัญหาสังคมตลอดจนการปฏิรูปสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานผู้บริหารต้องรักในศักดิ์ศรีในสถาบันและของตนเองไม่ดูถูกดูแคลนอาชีพของตนเองและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยตลอดจนจรรยาบรรณในอาชีพของตน

ดังนั้น การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ (Professional Director) นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งความพร้อมของตนและครอบครัวตลอดจนการยอมรับจากสมาชิกในสถาบัน และชุมชนถ้าผู้บริหารมีจิตใจที่มุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับการทำงานตลอดจนนำ 20 P ประกอบในการทำงานหรือเป็นแนวทางก็สามารถสร้างความเชื่อมั่นได้ทางหนึ่งที่จะพาเราไปสู่เส้นทางของมืออาชีพ

ธีระ รุญเจริญ (2548 : 17 - 20) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักบริหารการศึกษามืออาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย

1. ลักษณะพื้นฐานธรรมชาติเดิมเป็นทุน
2. การศึกษา
3. บุคลิกภาพ
4. คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
5. ความสามารถ ทักษะ
6. ความรู้และการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหาร

จากแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพสามารถนำมาสรุปเป็นตารางที่ 2 ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพตามแนวคิดของนักวิชาการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ	จำลอง นักพ่อน		สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ	สมหวัง พิธิยานุวัฒน์	สมชาย เทพแสง	ถวิล อรัญเวช	อุทัย เดชตานนท์	ธีระ ฤทธิชัย	รวม
	จำลอง	นักพ่อน							
1. มีวิสัยทัศน์	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	5
2. มีความรับผิดชอบสูง	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	3
3. มีความขยันหมั่นเพียร	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	3
4. มีความอดทน และความอดุสาหะ	✓	-	✓	-	-	✓	-	-	3
5. มีความซื่อสัตย์	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	4
6. มีความริเริ่มสร้างสรรค์	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	4
7. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีความ กระตือรือร้นในการทำงาน	✓	-	✓	-	-	-	-	-	2
8. มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ	✓	✓	-	-	-	-	-	-	2
9. มีการรักษาระเบียบวินัยที่ดี	✓	-	-	✓	-	-	-	-	2
10. มีความตรงต่อเวลา และการบริหารเวลา	✓	-	-	-	✓	-	-	-	2
11. มีบุคลิกภาพที่ดี	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	4
12. ไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	-	✓	-	-	-	✓	✓	-	3
13. ความสามารถในการจัดระบบการ สื่อสาร	-	✓	✓	✓	-	-	-	-	3
14. การเป็นผู้นำทางวิชาการ	-	-	✓	✓	-	-	-	-	2
15. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	-	-	✓	-	✓	✓	-	✓	4
16. การประสานความสัมพันธ์	-	-	✓	-	-	✓	-	-	2
17. การสร้างแรงจูงใจ	-	-	✓	-	✓	✓	-	-	3
18. การประเมินผล	-	-	✓	-	✓	-	-	-	2
19. คุณธรรมจริยธรรม	-	-	✓	✓	✓	-	-	-	4

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ	จำลอง นักรู้ก่อน	สรรค์ศักดิ์ ปาแส	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ	สมหวัง พิธิยานุวัฒน์	สมชาย เทพแสง	ถวิล อรัญเวช	อภัย เดชตานนท์	ธีระ ฤกษ์เจริญ	รวม
20. ความสามารถในการจัดการ	-	-	-	✓	✓	-	✓	-	3
21. กล้าตัดสินใจ	-	-	-	-	-	✓	-	✓	2

จากแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่มีการกล่าวถึงมากที่สุดซึ่งเป็นคนคุณลักษณะที่มีความสำคัญจำนวน 6 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) ด้านบุคลิกภาพที่ดี 5) ด้านการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และ 6) ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์สิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องมีเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตเช่นในปัจจุบันหากผู้บริหารปราศจากวิสัยทัศน์ก็จะไม่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและดำรงรักษาความเป็นองค์กรที่ดีไว้ได้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของมีวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

ถวิล อรัญเวช (2547 : 15 - 19) กล่าวว่า มีวิสัยทัศน์ หมายถึง นักบริหารมืออาชีพที่มีความสามารถมองเห็นภาพในอนาคตและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดีซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกันจึงสรุปได้ว่ามีวิสัยทัศน์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสามารถมองเห็นภาพในอนาคตและมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดีมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.1 ความสำคัญของวิสัยทัศน์

อำนาจ วีรวรรณ (อ้างถึงใน วันทนา เมืองจันทร์, 2545 : 5) กล่าวว่า “คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารและผู้นำที่ประสบความสำเร็จก็คือ วิสัยทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้คาดคะเน และใช้ประโยชน์จากการคาดคะเนได้ดีกว่าผู้อื่น จากการที่มองเห็นอนาคตได้ชัดเจน ทำให้สามารถเตรียมการแก้ปัญหาและเตรียมการดำเนินการอย่างได้ผล มิใช่คอยแต่แก้ปัญหาอย่างเดียว จะต้องมีความกล้าในการตัดสินใจอย่างทันท่วงที เพราะการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างต้องมีความเสี่ยง แต่ถ้าเราสามารถคาดคะเนล่วงหน้า ความเสี่ยงจะน้อย ผลดีมีมาก”

ดำรง บุญยืน (อ้างถึงในวันทนา เมืองจันทร์, 2545 : 6) กล่าวว่า ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ถ้าไม่มีหรือไม่รู้วิสัยทัศน์เวลาปฏิบัติงานในองค์กร เช่น การจัดสรรงบประมาณจะมีปัญหา ดังนั้นวิสัยทัศน์หรือภาพอนาคตจะเกิดได้ก็จะต้องมีการวิเคราะห์ การกำหนดว่าสิ่งใดควรเป็นทิศทาง เป้าหมายของหน่วยงาน องค์กร หรือประเทศ และจะบริหารงานอย่างไรเพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 องค์ประกอบของวิสัยทัศน์

แมนาส (Manasse, 1986) ได้ระบุงองค์ประกอบ 4 ประการ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันของวิสัยทัศน์ของผู้นำ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ทางองค์การ (Organizational Vision) เป็นวิสัยทัศน์ซึ่งเกี่ยวกับภาพที่กว้างและสมบูรณ์ของระบบในองค์กรปัจจุบันในภาพรวม มิได้มองเฉพาะองค์การเท่านั้น แต่มองสิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วย
2. วิสัยทัศน์ทางอนาคต (Future Vision) เป็นการสร้างภาพของระบบขององค์การภายในสิ่งแวดล้อม ณ จุด ๆ หนึ่ง หรือเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางอนาคตเป็นการสร้างภาพว่า องค์กรในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร
3. วิสัยทัศน์ทางบุคคล (Personal Vision) เป็นวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนา การกำหนดตำแหน่งของบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับองค์กร เป็นความสามารถของผู้นำที่จะระบุชี้บ่งเคลื่อนย้าย ประสานทักษะและทรัพยากรต่าง ๆ
4. วิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์ (Strategic Vision) เป็นวิสัยทัศน์ที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ไปสู่การปฏิบัติ นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็จริงในปัจจุบัน (Organization Vision) กับความเป็นไปในอนาคต (Future Vision) ในวิถีทางที่เฉพาะเจาะจง (Personal vision) ซึ่งเหมาะสมกับองค์กรและผู้นำจึงเห็นได้ว่า วิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ก็คือการบริหารการเปลี่ยนแปลง

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 85 - 86) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประเมินมาตรฐานการศึกษา โดยมาตรฐานที่ 11 ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความคิดริเริ่มมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งผู้บริหารสามารถกำหนดวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์คุ้มค่าคุ้มทุน มีความเป็นไปได้สูง นำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่จะบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาและให้ความสำคัญกับงานวิชาการโดยมีการศึกษาค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และมีผลงานวิชาการ ตามตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดทิศทางในการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุคสมัย ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
2. การจัดกิจกรรมที่เป็นนวัตกรรม ริเริ่ม สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ
3. การคิดและการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารอยู่บนพื้นฐานของหลักการ วิธีการ และทฤษฎีการบริหารที่เป็นระบบ
4. การนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามทิศทางที่สถานศึกษากำหนด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 37) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 กล่าวว่าผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. บริหารสามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3 - 5 ปี ช่างหน้าอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น
2. ผู้บริหารริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา
3. ผู้บริหารริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้บริหารมีวิธีการกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสามารถมองเห็นภาพในอนาคต และมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป กำหนดทิศทางในการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุคสมัยชัดเจนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นผู้ริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา

2. ด้านความซื่อสัตย์

การที่สถานศึกษาจะเกิดความเจริญก้าวหน้าและบริหารงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้นหลักประพฤติปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้บริหารคือความซื่อสัตย์เพราะหากองค์กรใดมีผู้บริหารที่ขาดซึ่งความซื่อสัตย์แล้วองค์กรนั้นก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานได้นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2554 : 129) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าหมายถึง ความประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงตามความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 286) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดทรยศและไม่หลอกลวง

สรุปได้ว่าความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งกายวาจาใจอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

กรมส่งเสริมวิชาการ (2546 : 147 – 148) ได้แบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ไว้ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีลักษณะพฤติกรรม เช่น การมีความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี การมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดปดสับปลับหลอกลวง การไม่คิดโลกในของผู้อื่นการยอมรับผิดจากการกระทำของตน เป็นต้น

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น มีลักษณะพฤติกรรม เช่น การมีความจริงใจต่อผู้อื่น การไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น การรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต การไม่ทุจริต คือควรมีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เป็นต้น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีลักษณะพฤติกรรม เช่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับมอบหมายและทำให้ดีที่สุด มีความตรงต่อเวลา การไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางหาผลประโยชน์ส่วนตน การรักษาและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น การไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะการรักษาความดีในหมู่คณะ การไม่นำความลับของหมู่คณะไปเปิดเผย เป็นต้น

2.1 ประเภทของความซื่อสัตย์

กรมส่งเสริมวิชาการ (2546 : 147 – 148) ได้แบ่งประเภทของความซื่อสัตย์ไว้ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีลักษณะพฤติกรรม เช่น การมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดปดสับปลับหลอกลวง การไม่คิดโลกในของผู้อื่นการยอมรับผิดจากการกระทำของตน เป็นต้น

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น มีลักษณะพฤติกรรม เช่น การมีความจริงใจต่อผู้อื่น การไม่กล่าวคำเท็จต่อผู้อื่น การรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต การไม่ทุจริต คือควรมีความประพฤติที่ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เป็นต้น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีลักษณะพฤติกรรม เช่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนทำหรือได้รับมอบหมายและทำให้ดีที่สุด มีความตรงต่อเวลา การไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางหาผลประโยชน์ส่วนตน การรักษาและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะมีลักษณะพฤติกรรม เช่น การไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะการรักษาความดีในหมู่คณะ การไม่นำความลับของหมู่คณะไปเปิดเผย เป็นต้น

2.1.1 พฤติกรรมความซื่อสัตย์

กรมส่งเสริมวิชาการ (2546 : 60 – 61) ระบุถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ความซื่อสัตย์สุจริตมีหลายลักษณะ ดังนี้

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่องานของตัวเองที่กำหนดไว้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (หรือความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะ การประชุม)
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ)
7. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
8. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
9. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
10. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่นรู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มไม่ก้าว

ก่ายงานของผู้อื่น

11. ชื่อตรงต่อระเบียบแบบแผนประเพณี
12. ชื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม
13. ชื่อตรงต่องานที่หมู่คณะมอบหมาย
14. ชื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูลและค่าประเมิน
ของผู้อื่นได้
15. มีความยุติธรรม

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่า
คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหาร
โดยการประพฤติตนแบบตรงไปตรงมาไม่คิดคดผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
มียินดีในความสำเร็จของผู้อื่น โดยไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้งไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่และ
อำนาจหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา
เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บกดไว้และจะนำประสบการณ์
นั้นมาพัฒนางานทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นักการศึกษาได้ให้
ความหมายของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

จรรยา ชื่นเกษม (2552 : 18 - 20) ได้รวบรวมความหมายของความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อารีย์ รังสินันท์ (2527 ; อ้างถึงใน จรรยา ชื่นเกษม, 2552 : 18 - 20) กล่าวว่า
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หมายถึงความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้น
พบสิ่งใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยีเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึงหรือมองข้ามเป็นความคิด
หลากหลายคิดได้กว้างไกลเน้นทั้งปริมาณและคุณภาพอาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยง
ระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์
ต่อตนเองและสังคม

จรรยา ชื่นเกษม (2552 : 18 - 20) ให้ความหมายว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็น
ความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักมาก่อนผลผลิตนั้น
อาจจะเกิดจากการรวบรวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์
ใหม่ ๆ และสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสมบูรณ์อย่างแท้ จริง อาจออกมาในรูปของ
ผลผลิตทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์หรือเป็นเพียงวิธีการหรือกระบวนการเท่านั้น

กิลฟอร์ด (Guilford, 1968 ; อ้างถึงใน พะวงพิศ วัฒนกิจ และ มาลี กาบมาลา, 2541 : 18) ให้ความหมายของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ว่าหมายถึงความสามารถทางสมองเป็นความสามารถที่จะคิดได้หลายทิศทางหรือเป็นความคิดแบบ “อเนกนัย” ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคล่องตัวในการคิดความคิดยืดหยุ่นและความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะคนที่มีความคิดดังกล่าวดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิดไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์และมีอิสระในการคิดด้วย

จากคำจำกัดความดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสามารถทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัยหรือความคิดแบบกระจายอันจะนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นซึ่งรวมทั้งการคิดประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

3.1 ลักษณะของผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากผลการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางเรื่องลักษณะบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีข้อพึงสังเกตว่าคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ได้จากการศึกษาส่วนใหญ่จะพบลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกัน และขยายความคิดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงสรุปลักษณะของบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีดังนี้ จรรยา ชื่นเกษม (2552 : 35 - 36)

1. มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดี
2. ไม่ชอบทำตามผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล
3. มีจิตใจจดจ่อและผูกพันกับงานและมีความอดทนอย่างทรหด
4. เป็นผู้ไม่ยอมเลิกล้มอะไรง่าย ๆ หรือเป็นนักสู้ที่ดี
5. มีความคิดค้ำนึ่งหรือจินตนาการสูง
6. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
7. มีลักษณะขี้เล่น รื่นเริง
8. ชอบรับประสบการณ์ใหม่ ๆ
9. นับถือตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองสูง
10. มีความคิดอิสระและยืดหยุ่น
11. ยอมรับและสนใจสิ่งแปลก ๆ
12. มีความซบซ้อนในการเรียนรู้
13. กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง
14. ไม่ค่อยเคร่งครัดกับระเบียบแบบแผน

15. ไม่ยึดมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกินไป ชอบทำงานเพื่อความสุขและความพอใจของตนเอง

16. มีอารมณ์ขัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ; อ้างถึงใน จรรยา ชื่นเกษม, 2552 : 36-37)

ได้สรุปว่า บุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร ไม่ยอมคล้อยตามความคิดเห็นของคนอื่นอย่างง่ายตาย ถ้าคิดกล้าแสดงออก ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบคลุกคลีในสังคม ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง

2. รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน มีความมานะบากบั่นที่จะทำงานยากและซับซ้อนให้สำเร็จจนได้ เปิดรับประสบการณ์อย่างไม่หลีกเลี่ยงมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง มีความเต็มใจเสี่ยง อยากรู้อยากเห็น ตื่นตัวที่จะรับรู้ตลอดเวลา กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร มีแรงจูงใจสูง

3. ไวต่อปัญหา รับรู้เร็วและง่าย มองการณ์ไกล มีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้ความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว มีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีเก่ามาสู่แนวใหม่หรือวิธีการใหม่ ช่างสงสัย และมีนิสัยที่จะคิดหาคำตอบ

4. มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน

5. มีความคิดริเริ่ม ชอบคิด ชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนและแปลกใหม่ ชอบความยุ่งยากซับซ้อน และสามารถใช้คำถามซักถามสิ่งที่ต้องการจะรู้

6. ยอมรับในสิ่งที่ไม่แน่นอนและสิ่งที่เป็นข้อขัดแย้ง อดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่ชัด ไม่ฉลาดกลัวต่อสิ่งที่ยังไม่ทราบ สิ่งทีลึกลับและน่าสงสัย กลับรู้สึกพึงพอใจและตื่นเต้นที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

7. มีความอดทนต่อความไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบทำตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ ไม่ค่อยมีความสม่ำเสมอและไม่ชอบถูกบังคับ

8. มีอารมณ์ขัน ชอบคิดเกินไปเรื่อย ๆ มีจินตนาการ

แมกกินสัน (Mackinson, 2001 : 35 – 91 ; อ้างถึงใน พะวงพิศ วัฒนกิจ และ มาลี กาบมาลา, 2545 : 19) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการใช้สมาธิ สามารถพินิจพิเคราะห์ความคิดอย่างถี่ถ้วน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสอบสวน ค้นคว้าหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง

หนึ่งเรื่องใดอย่างกว้างขวาง ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บกดไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดีมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดอิสระไม่ชอบตามอย่างใคร ตั้งตัวอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการใช้สมาธิ พินิจพิเคราะห์ความคิดอย่างถี่ถ้วน ชอบเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บกดไว้ มองการณ์ไกล และมีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม

4. ด้านบุคลิกภาพที่ดี

ผู้นำหรือผู้บริหารเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนขององค์กรถ้ามีผู้นำที่ดีองค์กรนั้นย่อมเดินหน้าต่อไปได้ตั้งนั้นทุกๆที่จึงต้องมองหาผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรนั้นโดยส่วนหนึ่งเราสามารถสังเกตได้จาก “บุคลิกภาพ” ของคนๆนั้นว่าเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่ บุคลิกภาพของผู้บริหารมีความ สำคัญสำหรับผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพดีย่อมได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ใต้บังคับบัญชา นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายขอ บุคลิกภาพไว้ดังนี้

รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2547 : 11) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่รวมกันแล้วทำให้บุคคลนั้นแตกต่างกับผู้อื่นลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้นได้แก่อุปนิสัย ใจคอความสนใจทัศนคติตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นแสดงออกมา

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1967 : 109) กล่าวว่าบุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะส่วนรวมของบุคคลแต่ละคนอันเป็นแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งแต่ละคนจะมีรูปแบบของการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างกัน

นอลล์ (Noll, 1957 : 277) ให้นิยามบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่ทำให้บุคคลอื่นวัดได้ว่าเขาเป็นคนอย่างไรซึ่งหมายถึงผลรวมของนิสัยและพฤติกรรม ได้แก่ สติปัญญาความรู้ความสามารถทัศนคติความสนใจและปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงต่อสิ่งแวดล้อม

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพที่ดีหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงพฤติกรรมรวมของบุคคลซึ่งเป็นเอกลักษณ์หรือมีลักษณะเฉพาะคน ๆ หนึ่ง ประกอบด้วยบุคลิกภาพภายในจะแสดงออกทางด้านความคิดความรู้สึกรสนิยมสติปัญญาและบุคลิกภาพภายนอกจะแสดงออกทางด้านรูปร่างทรงทางการแต่งกายท่าทางการวางตัวนิสัยความสามารถรสนิยม

4.1 องค์ประกอบของบุคลิกภาพของผู้บริหาร

ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเป็นเบื้องต้น โดยจะเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามที่เป็นจริงอย่างถูกต้อง ไม่ต่อต้านหรือยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างโดยไร้หลักการและไม่ว่าอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ก็ยังสามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างคงเส้นคงวานั่นก็คือการเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2550 : 4) ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นักวิชาการ หลายท่านได้สรุปลักษณะของบุคลิกภาพที่ดี ไว้ดังนี้

อรุณ รักธรรม (2547 : 200) ได้สรุปบุคลิกภาพของผู้หน้าที่จะช่วยเสริมสร้างลักษณะผู้นำจำแนกได้ ดังนี้

1. สติปัญญา คือ ความสามารถในการที่จะศึกษาและเข้าใจได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา อันนี้เป็นบุคลิกภาพที่ผู้นำควรมีไว้อย่างมากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสมอง เซวน์และไหวพริบ เพราะนอกจากจะทำให้เกิดคุณลักษณะอย่างอื่น ๆ แก่ตนเองแล้วยังสามารถให้สติปัญญานี้วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเฉียบแหลมและทันทั่วทั้งที่อีกด้วย

2. อุปนิสัย คือ แบบลักษณะของบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นทางอาการกิริยา ความประพฤติศีลธรรม จรรยา เช่น ความสุภาพ ความอ่อนโยน ความซื่อสัตย์ ความไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น ซึ่งก็คือคุณสมบัติอันเป็นสันดานประจำตัวของมนุษย์เรานั้นเอง

3. อารมณ์ คือ กรอบของความรู้สึกนึกคิดและความต้องการตามธรรมชาติ อารมณ์นี้ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจากประสาททั้ง 5 นี้ จะส่งอาการต่าง ๆ ที่รับมาไปยังอารมณ์ต่อจาก นั้นอารมณ์ก็จะส่งอาการไปบังคับ หรือควบคุมจิตใจให้ทำอะไรตามความประสงค์ ฉะนั้น อารมณ์จึงมีความสำคัญต่อการเป็นผู้นำมากเพราะเกี่ยวกับการบังคับตัวเองเมื่อเราสามารถบังคับตัวเองได้แล้วจึงสามารถบังคับ หรือควบคุมผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้

4. ร่างกาย คือ ลักษณะการสร้างหรือรูปร่างที่สร้างขึ้นของมนุษย์แต่ละคน เช่น สูง ต่ำ ดำ ขาว อ้วน ผอม ฯลฯ รวมทั้งส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น การแต่งกาย กิริยาท่วงที วาจา ร่างกาย มีความสัมพันธ์กับอารมณ์มาก เพราะมันมีความรู้สึกได้ง่ายและย่อมถูกอารมณ์ บังคับได้ด้วย ฉะนั้น ร่างกายจึงต้องดีพร้อมและมีสุขภาพสมบูรณ์ จึงจะนับว่าเป็นผู้นำที่ดีได้ ยิ่งกว่านั้นภาวะของร่างกายที่ดีย่อมแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำให้เด่นชัดขึ้นอีกมาก

เบิร์ค (Burke, 1970 ; อ้างถึงใน สมชาย เทพแสง, 2547 : 55-62) กล่าวว่า
ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ดี ประกอบด้วย

1. มีบุคลิกภาพด้านร่างกายดี เช่น แต่งกายดี วาจาดี และ วางตนเหมาะสม เป็นต้น
2. มีบุคลิกด้านจิตใจดี เช่น มีความเชื่อมั่น มีความกล้าหาญ อดทน มีเมตตา และมีใจเป็นธรรม เป็นต้น
3. มีบุคลิกด้านสังคมดี เช่น สามารถร่วมงานกับบุคคลอื่นๆ และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน

5. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนับเป็นรูปแบบของการบริหารที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการให้ความสำคัญกับบุคคลและกลุ่มงานและได้รับการยอมรับว่าสามารถช่วยลดปัญหาข้อขัดแย้งและสร้างแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลดังที่ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สมยศ นาวิการ (ธีระ รุญเจริญ, 2548 : 112) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของผู้ได้บังคับบัญชาในการแก้ปัญหาคำบริหารที่สำคัญเป็นแนวความคิดที่จะแบ่งอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาให้กับผู้ได้บังคับบัญชา

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2007 : 395) กล่าวว่าบริหารงานแบบมีส่วนร่วมคือการที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมด้านสังคมให้ความร่วมมือรู้จักปรับตัวและมีอารมณ์ขัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมหมายถึงการบริหารงานโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบโดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียนบุคคลและหน่วยงานภายนอกโรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.1 ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นความสำคัญที่บุคลากรและกลุ่มงานให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการบริหารที่มีประสิทธิภาพในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารยินยอมมอบและกระจายอำนาจของตนสู่ผู้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ของผู้บริหารลงและสามารถใช้เวลาในเรื่องสำคัญอื่น ๆ ได้มากขึ้น นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังต่อไปนี้

สมยศ นาวิการ (2545 : 149) กล่าวถึงระบบการมีส่วนร่วมว่า การบริหารงานระบบนี้ผู้นำจะยึดถือข้อสมมติฐานที่มีต่อบุคคลตามทฤษฎี Y ของ แมคเกรเกอร์ (McGregor, 1960) ซึ่งกล่าวว่า ผู้นำใช้อำนาจหน้าที่เป็นทางการน้อยมากและเรียกผู้นำแบบนี้ว่าผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ เป็นผู้นำที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา ร่วมกัน ความเชื่อมั่นและไว้วางใจจะเกิดขึ้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับบุคลากร

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2553 : 293) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของ ไลเคิลท (Likert, 1961) ว่า เป็นนักบริหารที่มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในบุคลากรอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น เขาจะเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นตลอดเวลา และให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยใช้ความเห็นพ้องต้องกันโดยใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก บุคลากรครูผู้สอนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระมากในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานทุกเรื่องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 15 - 17) ค้นพบว่าโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการได้อ้างถึงประเด็นการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ครอบครัวยุวชนวัยเรียนมีส่วนร่วม และเต็มใจเป็นสมาชิกของโรงเรียนในบรรยากาศที่มีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างความตระหนักเสริมความเข้มแข็งและการทำงานร่วมกันในการวางแผนดำเนินงานและติดตามผล สมพงษ์ เกษมสิน (2514 ; อ้างถึงใน อีระ รุญเจริญ, 2548 : 115 - 116) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 5 ประการ คือ

2.1 การชี้แนะและสอนงาน วิธีนี้จะช่วยทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานได้ประโยชน์ในแง่ที่จะเพิ่มทักษะในการปฏิบัติ และได้รับความอบอุ่นใจรวมทั้งการที่จะได้แสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชา

2.2 การให้กลุ่มเสนอแนวความคิดเห็น วิธีการนี้จะช่วยสร้างสามัคคีธรรมในกลุ่มและเป็นการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อคิดเห็นที่กว้างขวางและมีลักษณะของกลุ่มจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์การ

2.3 การให้กลุ่มควบคุมกันเอง การควบคุมกันเองระหว่างกลุ่มย่อมก่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้บังคับบัญชาคอยติดตามควบคุม

2.4 จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

2.5 เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น ด้รับฟังความคิดเห็น

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกโดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบโดยใช้ความเห็นพ้องต้องกันโดยใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นหลักและมอบหมายงานให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรเนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายวางแผนการดำเนินงาน แนวการปฏิบัติและเป็นตัวอย่างให้กับผู้อื่นที่อยู่ภายในองค์กรหากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการวางนโยบายและยึดแนวทางในการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม อีกทั้งรู้จักการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณธรรมย่อมส่งผลมีมายังองค์กรและสังคมโดยรวมโดยนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมไว้ ดังนี้

สุรศักดิ์ ปาเส (2549 : 27 - 33) กล่าวว่า มีคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารสามารถจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่างไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีการบริหารโดยมีความตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริตไม่เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม

5.2 หลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร

คุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้มนุษย์ในองค์กรหรือนอกองค์กรอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างดีงามด้วยความเชื่อว่าเราทำดีกับเพื่อนมนุษย์และบุคคลอื่น เขาจะมีความพอใจเมื่อเขาพอใจแล้วจะมีส่วนเพิ่มกำลังและเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ให้กับองค์กร ได้มีผู้รู้ นักปราชญ์หลายคนได้เสนอหลักคุณธรรมในการบริหารไว้ ซึ่งพอประมวลได้ 3 ประการ คือ

1. การรู้จักตน ผู้บริหารต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจ และมั่นคงในอารมณ์ หลักคุณธรรมข้อนี้ หมายถึง งานและการครองงาน ซึ่งตนเป็นผู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ควรจะรู้จักตนเอง มีฐานะ ตำแหน่ง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความประสงค์หรือวัตถุประสงค์ในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและรู้จักวิธีครองตนให้เป็นคนดี มีเสน่ห์น่าเคารพนับถือ น่าคบหาสมาคมและไว้วางใจจากผู้อื่น

2. การเข้าใจคน ผู้บริหารต้องรู้จักและพยายามเข้าใจคนอื่นเกี่ยวกับพื้นฐานของคน และธรรมชาติจิตใจของคนว่า มีความต้องการความคล้ายคลึงกันและมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ อย่างไร หลักคุณธรรมข้อนี้ คือ การรู้จักและเข้าใจบุคลากรเกี่ยวกับฐานะ ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ ความรู้ความสามารถ ความประพฤตินิสัยใจคอ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของบุคลากร เพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรได้เหมาะสมกับที่เรียกว่า การครองคนนั่นเอง

3. การปรับตน เมื่อผู้บริหารรู้จักและเข้าใจคนอื่นแล้ว ก็ปฏิบัติตนเพื่อให้เข้ากับผู้อื่นให้เกียรติผู้อื่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เขามีความสุข หลักคุณธรรมข้อนี้หมายถึง วิธีปฏิบัติต่อผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันเป็นอันดีซึ่งอาจเป็นการแสดงออกทางกายวาจา หรือใจ และใช้สื่อ ปฏิบัติอย่างไรนั้นย่อมอยู่บนพื้นฐานของความรู้จักตน ความเข้าใจคนและมุ่งผลของงาน ด้วยแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ นี้ เรียกว่า แนวทางการครองงานนั่นเอง

การสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อใช้ในการบริหารงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรม เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร และเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจรู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพและคุณธรรมจริยธรรมที่ผู้บริหารพึงมีนั้นปรากฏอยู่ในหลักของศาสนาทุกศาสนา ระเบียบ กฎหมายคำสั่ง จรรยาบรรณ ระเบียบวินัย ข้าราชการครู

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 37) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 กล่าวว่า ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงานโดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรมการรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)
3. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 85) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมาตรฐานที่ 11 ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 กล่าวว่า ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้บริหารยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรมและเมตตาธรรม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และบทบาทของการเป็นผู้บริหาร รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายด้วยความมั่นคงทางอารมณ์ อดทน และปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพบริหาร มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อสังคมโดยมีหลักในกาพิจารณา ดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรมและเมตตาธรรม (จรรยาบรรณต่อตัวเอง)
2. การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และบทบาทของผู้บริหาร (จรรยาบรรณต่อนหน้าที่)
3. การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความมั่นคงทางอารมณ์และเป็นกัลยาณมิตร (จรรยาบรรณต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน)
4. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพบริหาร และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ)
5. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อสังคม (จรรยาบรรณต่อสังคม)จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกให้เห็นถึงการตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่างโดยไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

คุณภาพงานวิชาการ

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญและจำเป็นที่สุดของสถานศึกษา ดังที่ ผกา แสงสุวรรณ (2546 : 25) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับงานวิชาการว่างานวิชาการเป็นงานที่สำคัญและเป็นหลักของการบริหารสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจะเป็นขนาดใดก็ตามการสังเกตว่าสถานศึกษานั้นมีมาตรฐานและคุณภาพเป็นอย่างไร จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเพราะงานวิชาการเป็น

งานที่มีขอบข่ายกว้างและมีความเกี่ยวข้องกับงานด้านอื่น ๆ อย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นงานด้านหลักสูตรงานด้านวัดผลการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญมากต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับและทุกสถานศึกษาการที่สถานศึกษาจะเป็นที่ยอมรับจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพทางด้านวิชาการเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้งานวิชาการของสถานศึกษามีคุณภาพนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอันจะส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

1.1 ความหมายของงานวิชาการ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของงานวิชาการไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2548 : 48) กล่าวว่า งานวิชาการในโรงเรียนนอกจากหมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่ถือว่าจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแล้ว ปัจจุบันงานวิชาการยังหมายรวมถึง การอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดีนอก เหนือจากความรู้ความสามารถที่จะนำมาเลี้ยงชีวิตให้มีความสุข ความพอใจตามเอกลักษณ์ และสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนช่วยเหลือแม่แก่เพื่อนบ้านและสังคมตามสมควรด้วย

ภิญโญ สาธร (2548 : 324) กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงสุด

อุทัย บุญประเสริฐ (2552 : 25) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้การบริหารหลักสูตรให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและได้ผลผลิตของหลักสูตรซึ่งหมายถึงตัวเด็กที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและงานวิชาการจะครอบคลุมการบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นตัวการสำคัญในการกำกับหรือการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาเล่าเรียนของโรงเรียน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่างานวิชาการ หมายถึง งานที่เป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่ผู้บริหารจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการสอนของครูการจัดประสบการณ์ต่างๆให้แก่นักเรียนและการประเมินผลการเรียนของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความรู้

ความสามารถบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.2 ความหมายของคุณภาพ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” หมายถึงคุณค่าของความเป็นเลิศระดับของคุณภาพหรือระดับของความเป็นเลิศซึ่งอาจหมายถึง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของวัตถุหรือบุคคลที่ทำให้แตกต่างไปจากวัตถุอื่นหรือบุคคลอื่น

ไฟเกนบัม (Feigenbum, 1975 ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุเวชญ์, 2545 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่าคุณภาพหมายถึงสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเงินไขลูกค้า (การใช้งานและราคา) ซึ่งสอดคล้องกับ ซอลีสส (Sallis, 1993 : 22 - 23) ที่กล่าวว่า คุณภาพหมายถึงความสมบูรณ์แบบซึ่งใกล้เคียงกับความดีความงามความจริงที่แสดงถึงความมีมาตรฐานสูงสุดนอกจากนี้คุณภาพยังมีความหมายที่สัมพันธ์กัน 2 ด้าน คือ ด้านผู้ผลิตคุณภาพ หมายถึง ตรงตามมาตรฐาน และด้านผู้บริโภคคุณภาพหมายถึง ตรงตามความต้องการ

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” จึงสรุปได้ว่า คุณภาพหมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของผลงานที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ

1.3 ความหมายของคุณภาพงานวิชาการ

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพงานวิชาการและได้ให้ความหมายของไว้ ดังนี้

อนันต์ บุญแต่ง (2545 : 21) ได้ให้ความหมายของคุณภาพงานวิชาการไว้ว่า หมายถึงกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆตามขอบข่ายงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ซึ่งประกอบด้วย 6 งานคือ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารงานวิชาการ 3)การจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน และ 6) การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ

สุวรรณ อินทร์รักษ์ (2546 : 14) ได้ให้ความหมายของคุณภาพงานวิชาการว่า หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนานักเรียนให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพ

ภายนอกในรอบแรกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

สรุปได้ว่า คุณภาพงานวิชาการ หมายถึง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน บริหารงานวิชาการตามข้อข่ายงานวิชาการจำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวัดผลประเมินผล 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านการนิเทศภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 163) ได้กำหนดข้อข่ายงานของงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านการนิเทศภายใน
5. ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา
6. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับข้อข่ายงานวิชาการสามารถนำมาสรุปเป็นตารางที่ 3 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการตามแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงาน
ทางการศึกษา

ขอบข่ายงานวิชาการ	กิติมา ปรีดีดิถ	บุญมี เณรยอด	สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ	อุทัยบุญ ประเสริฐ	ปรียาพร วงศ์อนุโตโรจน์	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	รวม
1. แผนปฏิบัติการด้านวิชาการ	✓	-	-	-	-	-	1
2. หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
3. การจัดการเรียนการสอน	✓	-	✓	✓	✓	✓	5
4. สื่อการสอน	✓	-	✓	✓	-	-	3
5. การนิเทศภายใน	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
6. การวัดผลประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
7. งานพัฒนาบุคลากร	✓	-	-	-	-	-	1
8. งานการค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา	✓	-	-	-	-	-	1
9. งานการเผยแพร่วิชาการ	✓	✓	-	-	-	-	1
10. ตารางสอนและวิธีการสอน	-	✓	-	-	-	-	1
11. วัสดุอุปกรณ์และแหล่งทรัพยากร	-	✓	-	-	-	-	1
12. ห้องสมุด	-	✓	✓	-	-	-	2
13. กิจกรรมนักเรียน	-	✓	-	✓	-	-	2
14. งานแนะแนว	-	✓	-	-	-	-	1
15. การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ	-	✓	-	-	✓	-	2
16. การประชุมอบรมทางวิชาการ	-	-	✓	-	-	-	1
17. การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน	-	-	-	-	✓	-	1
18. การวิจัยในชั้นเรียน วิชาการ	-	-	-	-	-	✓	1
19. การประกันคุณภาพการศึกษา	-	-	-	-	-	✓	1

จากแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายงาน วิชาการจะเห็นได้ว่าขอบข่ายงานวิชาการที่มีการกล่าวถึงกันมากที่สุดซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญ จะมีอยู่จำนวน 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการวัดผลประเมินผล 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านการนิเทศภายใน ผู้วิจัยจึงคัดเลือกขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาคุณภาพงานวิชาการในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

2. ด้านการวัดผลประเมินผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมิน ผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับและรูปแบบการศึกษาโดยให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้า ศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย นักวิชาการนักรับการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการ วัดผลประเมินผลไว้ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2555 : 24) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการตรวจสอบ (Examine) หรือการพิจารณา (Judge) คุณลักษณะ ของสิ่งใดหรือกิจกรรมใด ๆ เพื่อกำหนด (Determine) คุณค่า (Worth) คุณภาพความถูกต้อง เหมาะสมโดยอาศัยเกณฑ์ (Criterion) เป็นหลักหรือกล่าวอย่างสรุปได้ว่าการประเมินผลคือการ พิจารณากำหนดคุณค่า (To Determine the Worth of) ของสิ่งต่าง ๆ ตามเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง

วีรัตน์ วรรณรัตน์ (2545 : 4) กล่าวไว้ว่าการวัดผล หมายถึง กระบวนการในการ กำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัดโดยใช้ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมีกฎเกณฑ์การประเมินผลหมายถึงกระบวนการในการตัดสินใจ ตีราคาวินิจฉัยชี้ขาดหรือลงสรุปสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์โดยอาศัยการวัดเป็นหลักใน กระบวนการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลมีความสำคัญและเกี่ยวพันกันเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เมื่อมีการเรียนการสอนย่อมต้องมีการวัดผลและประเมินผล

สรุปได้ว่าการวัดผลประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการทำงานทั้ง ในช่วงที่กำลังทำและในเวลาที่ทำงานเสร็จสิ้นลงแล้วโดยมีกระบวนการและหลักเกณฑ์เพื่อหาข้อ

สรุปว่างานที่ทำนั้นได้รับความสำเร็จตามความคาดหวังหรือไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใดเกิดขึ้นอันเป็นผลทำให้งานไม่สำเร็จตามความคาดหวังหรือใกล้ความคาดหวังมาก

2.1 หลักการวัดและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียนสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพให้ผลการประเมินผลถูกต้องตามสภาพความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนในขณะเดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาจะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้

กรมส่งเสริมวิชาการ (2546 : 4) ได้กล่าวว่า เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษากระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินการเรียนจึงได้กำหนดหลักการวัดผลประเมินผล ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
3. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน
4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของผู้เรียน
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผล การเรียนได้

6. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

7. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียนรายงานผลการเรียนและเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

2.2 ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

จากกรอบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักการวัดประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อนำไปประมวลกับแนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีภารกิจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้ กรมวิชาการ (2545 : 5 - 8)

1. การประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มตามหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร
4. การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนเป็นการประเมินความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร
5. การประเมินตัดสินผลการเรียนช่วงชั้นจบการศึกษาภาคบังคับหรือจบหลักสูตรเป็นการประเมินตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านช่วงชั้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6) จบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติเป็นการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้นคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติด้วยวิธีการเครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละปี

7. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นการประเมินผลการเรียนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนที่ศึกษาจากสถานศึกษาอื่นหรือรูปแบบการศึกษาอื่น ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเป็นการจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลแสดงผลการดำเนินการวัดและประเมินผล ของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องและเป็นเอกสารหลักฐานแสดงวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน
9. การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียนเป็นการจัดแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนด้านต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา
10. การกำกับติดตามและประเมินผลการเรียนเป็นการวางระบบและ แผนงานการตรวจสอบการดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์
11. การรายงานผลการประเมินผลการเรียนเป็นการรายงานผลการ ดำเนินงานประเมินผลการเรียนรู้อะดับต่าง ๆ ให้ผู้เรียนผู้สอนผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ รับทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ทุกฝ่ายใช้เป็นข้อมูลร่วมกันในการ ปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้
12. การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษาเป็น การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการประเมินผลการเรียนและภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันให้การดำเนินงานที่ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับทั้งด้านสังคมและกฎหมายจากทุกฝ่ายซึ่งสถานศึกษาอาจจัดทำเป็น ระเบียบของสถานศึกษาได้
- ดังนั้น สรุปได้ว่าคุณภาพด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง ระดับความสำเร็จ ของการดำเนินงานบริหารงานด้านการวัดผลประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยมีการ วัดผลประเมินผลที่เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้ผลการประเมินถูกต้อง ตามสภาพความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดในหลักสูตรมีการวัดผลประเมินผลการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของผู้เรียนมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการ

ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้

2.3 การวัดคุณภาพงานวิชาการ

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพงานวิชาการและได้กำหนดวิธีการวัดคุณภาพงานวิชาการไว้หลายท่าน ดังนี้

สุมาลี จันทร์ใหม่ (2544 : 113) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาคุณภาพงานวิชาการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 12 โดยการวัดคุณภาพงานวิชาการด้วยการใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิ์ท คือ

- 5 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีคุณภาพดีที่สุดใน
- 4 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีคุณภาพดี
- 3 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีคุณภาพปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีคุณภาพควรปรับปรุง
- 1 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีคุณภาพควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

อนันต์ บุญแต่ง (2545 : 78 - 79) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 โดยการวัดคุณภาพงานวิชาการด้วยการใช้แบบสอบถามโดยยึดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 และนำวงจรคุณภาพของเดมมิงมาควบคุมและตรวจสอบคุณภาพงานวิชาการแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิ์ท คือ

- 5 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสโดยการวัดคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนโดยการใช้กรอบแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกมาตรฐานด้านผู้เรียนจำนวน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติพุทธศักราช 2543 นำมาสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต คือ

- 5 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีวัดคุณภาพงานวิชาการโดยการสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยค่าของคะแนนที่มีการสอบวัดเป็น ดังนี้

- 5 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณภาพงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ด้านหลักสูตร

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่องช่วยทำให้คนมีการพัฒนาชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อนำความเจริญและคุณประโยชน์สู่ตนเองสังคมและประเทศชาติด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงและจะต้องจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างดีที่สุดอย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชากรของประเทศนั้นจะต้องมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ให้เยาวชนในแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่ทัดเทียมกันและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับ การศึกษาการที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตร การศึกษาในระดับนั้นๆของประเทศเพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและ

นโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้

ปรียาพรวงค์ อนุตรโรจน์ (2553 : 25) กล่าวไว้ว่า ความหมายหลักสูตรมี 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีหลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่นครู นักเรียนวัสดุอุปกรณ์อาคารสถานที่กระบวนการ (Process) ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผลผลิต (Output) คือผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์อบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้า หมายที่ต้องการ

แฮส (Hass, 1993 : 3) กล่าวไว้ว่าหลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับในโปรแกรมทางการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าประสงค์กว้าง ๆ และจุดประสงค์เฉพาะ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง แผนที่ได้ถูกออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายของเนื้อหาสาระกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ มีความรู้มีทักษะ เจตคติที่ดีและที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3.1 แนวทางการบริหารหลักสูตร

นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดแนวทางการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2552 : 20-22) สรุปบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรมี ดังนี้

1. ต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทและหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ให้ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการจุดหมายโครงสร้างแนวดำเนินการการวัดและประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการและจุดหมายซึ่งโรงเรียนจะต้องยึดเป็นหลักที่สำคัญเพื่อให้การจัดกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนได้ตอบสนองและบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ต้องศึกษาเพื่อจัดหาวัสดุหลักสูตรทุกชนิดเพื่อจะได้เสนอแนวให้ผู้สอนได้จัดทำและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ดูแลดำเนินการประสานงานการดำเนินการใช้หลักสูตรประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องและ

ครูผู้สอนเพื่อชี้แจงแนะนำทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียนและก่อนลงมือสอนติดตามผลการปฏิบัติและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3. จัดหาหลักสูตรเอกสารประกอบหลักสูตรให้เพียงพอและให้ครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียนและทุกหมวดวิชารวมทั้งจัดหาและเสนอแนะให้ครูรู้จักและใช้เอกสารรายการสื่อการศึกษาทั้งของโรงเรียนและของศูนย์เทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการตลอดถึงเอกสารรายการแหล่งความรู้และทรัพยากรในท้องถิ่นที่โรงเรียนได้จัดรวบรวมไว้

4. เตรียมครูให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรที่โรงเรียนจะใช้อบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลตามที่หลักสูตรกำหนดช่วยให้ครูพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติที่เคยปฏิบัติอยู่แต่เดิมแบบเดิมสู่แนวของหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรที่โรงเรียนจะใช้

5. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบและให้เข้าใจเพื่อผู้ปกครองจะได้ร่วมมือและช่วยส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเกิดผลดีแก่ตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้นรวมทั้งจะได้มีบทบาทในการกำกับดูแลการจัดการของสถานศึกษาด้วย

6. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและให้จัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมพัฒนาครูและบำรุงรักษาครูให้อุทิศตัวปฏิบัติหน้าที่และคงอยู่กับหน่วยงาน

7. จัดสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนเช่นห้องเรียนห้องวิชาการต่าง ๆ ห้องสมุดห้องเรียนรวมห้องโสตทัศนศึกษาแปลงเกษตร ฯลฯ และจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศทางวิชาการและส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักเรียน

8. จัดให้มีการบริหารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียนในทุกด้านรวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ การจัดทำโครงการตามสาระการเรียนรู้และการจัดโครงการตามความสนใจ

9. นิเทศการใช้หลักสูตรและนิเทศการสอนและจัดให้มีการนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบเพื่อจะได้ทราบสภาพที่เป็นอยู่ปัญหาที่เกิดขึ้นผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบอยู่จะได้ให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือตามที่ครูต้องการเพื่อส่งเสริมให้ครูใช้หลักสูตรให้ถูกต้องและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 15) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยพัฒนาจากเอกสารหลักสูตรที่ส่วนกลางจัดทำขึ้นประกอบด้วยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กับเอกสารสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม (8 เล่ม) และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำ

2. จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. จัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4. ศึกษาวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

5. จัดการเรียนการสอนตามแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอน

6. นิเทศติดตามประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 43) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาโดยในมาตรฐานที่ 13 ตัวบ่งชี้ที่ 13.1 กล่าวว่าสถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากลระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นโดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้ระดับสากลระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

2. สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียนชุมชนและสังคม

3. สถานศึกษามีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง

4. สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. สถานศึกษามีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าคุณภาพด้านหลักสูตร หมายถึง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานบริหารงานด้านหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพซึ่งประกอบด้วยการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาได้สอดคล้องกับกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนตลอดจนมีการศึกษาวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรมีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญมากขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ธรรมชาติและเทคโนโลยีได้มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมวิชาการ (2546 : 108) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครูการเรียนของนักเรียนและการประสานการจัดการเรียนการสอนและผู้บริหารควรพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ แทนการสอนเนื้อหาความรู้ด้วยการท่องจำเพื่อให้สอบผ่านอย่างเดียวดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการโดยมีจุดหมายคือการสร้างเสริมพัฒนาสมรรถภาพให้ผู้เรียนเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 71) ได้สรุปความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 72) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรคำนึงถึงหลักการ ต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

- ผู้เรียน
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา
  4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของ
  5. กิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
  6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
  7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ
  8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน
  9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค วิธีการสอนที่หลากหลาย
  10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง
  11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลและใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

4.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน

อารมณ์ ใจเที่ยง (2537 : 71) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาไปพร้อมกัน
2. เพื่อสนองความสามารถความถนัดความสนใจของผู้เรียนทุกคนซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลินใจ ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน
4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรให้ผู้เรียนได้คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น และเกิดทักษะกระบวนการ

5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน

4.2 หลักการจัดการเรียนการสอน

นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

จินตนา สุขมาก (2535 : 86) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ หลายประการซึ่งประกอบด้วย

1. เนื้อหาสาระบางวิชามีเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมอยู่แล้วเช่นวิชาพลศึกษาหัตถศึกษา เป็นต้นผู้สอนสอนโดยจัดกิจกรรมเน้นการปฏิบัติได้มาก
2. ความพร้อมของผู้เรียนที่จะประกอบกิจกรรมนั้น ๆ
3. สภาพแวดล้อมเช่นขนาดของห้องเรียนแสงสว่างอุณหภูมิของห้องเรียน

4. ความสะดวกในการซื้อและจัดหาสื่อการสอน
5. ห้องทดลองปฏิบัติการ
6. ความกระตือรือร้นความใจกว้างของผู้สอนที่จะจัดให้มีกิจกรรมในลักษณะ

ต่าง ๆ

7. นโยบายของสถาบันการศึกษา

กรมวิชาการ (2535 : 4) ได้กำหนดแนวในการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่นโดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
  2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
  3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
  4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์และกระบวนการกลุ่ม
  5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
  6. จัดให้มีการศึกษาติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
  7. ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
  8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมายต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐานเช่นขยันซื่อสัตย์ประหยัดอดทนมีวินัยรับผิดชอบฯลฯ ควบคู่ไปด้วย
  9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 8 - 9) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในงานการเรียนการสอนไว้ดังนี้
1. จัดให้มีแผนการสอนครบถ้วนทุกชั้นและทุกกลุ่มประสบการณ์โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำแผนการสอนเองผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ครูจัดทำและติดตามการนำไปใช้ด้วย
  2. จัดห้องเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

3. จัดสถานที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และห้องพิเศษเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน

4. ตรวจสอบการจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับอัตราเวลาเรียนในหลักสูตรทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกชั้นเรียนและให้มีตารางสอนรวมของโรงเรียนด้วย

5. จัดทำหรือจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรและแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสอนเช่นแนวการสอนคู่มือครูและเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับครูผู้สอนให้เพียงพอทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มประสบการณ์โดยการสำรวจความขาดแคลนและความต้องการ

6. จัดครูประจำชั้นครูประจำวิชาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถประสบการณ์และความถนัด

7. ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการตรวจแผนการสอนหรือบันทึกการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

8. เยี่ยมชั้นเรียนหรือสังเกตการสอนโดยกำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงานไว้

9. จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ขาดหรือครูที่ไม่มาปฏิบัติงานโดยมีการบันทึกมอบหมายงานและบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร

10. ติดตามช่วยเหลือพิเศษช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้แก่ครูให้ขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

11. เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ และเลือกกิจกรรมการสอน โดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดี

อารมณ์ ใจเพียง (2546 : 72) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของ

ผู้เรียน

5. กิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ
8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน

9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานและเป็นกันเอง

11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลและใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้งสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 42) ได้กำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมิน

คุณภาพการศึกษา โดยในมาตรฐานที่ 12 ตัวบ่งชี้ที่ 12.2 กล่าวว่า สถานศึกษามีการจัด

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

11.1 สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

11.2 สถานศึกษามีรายวิชา มีกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตาม

ความสนใจ

11.3 สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และ

สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

11.4 สถานศึกษามีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อ

ข้อมูลของนักเรียน

11.5 สถานศึกษามีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุง

การสอนอยู่เสมอ

11.6 สถานศึกษามีการนำแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ

เรียนการสอน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงและบูรณาการกันทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ มีการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแผนการจัด การเรียนรู้ครบถ้วนทุกชั้นทุกกลุ่มประสบการณ์โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำเองและมีความพร้อมในด้าน สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และห้องพิเศษ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

5. ด้านการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในมีความสำคัญต่อการพัฒนาครูอาจารย์ผู้สอนให้มีความสามารถในการสอนปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและจะเป็นการช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

ร่วมใจกันในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนโดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไรจะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นสร้างความเข้าใจระหว่างกันสร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดีและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพันและความมั่นคงต่องานอาชีพรวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สึภาคภูมิใจในการเป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถและสามารถที่จะพัฒนาได้

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

1. การจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 (2550 : 9-15) ได้จัดวางทิศทางองค์กรและกลยุทธ์การพัฒนางค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากการศึกษานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการวิเคราะห์ศักยภาพ รวมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนามาำหนดทิศทางองค์กรและกลยุทธ์การพัฒนาโดยมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนโดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์การพัฒนางค์กร ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

ภายในปี 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นหน่วยงานจัด ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่มาตรฐานบุคลากรในสังกัดได้รับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 261) กล่าวไว้ว่า การนิเทศในสถานศึกษา หมายถึง การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรในสถานศึกษาและในหลายโอกาส ก็เชิญบุคลากรภายนอกเป็นวิทยากรร่วมโครงการ

ไวลส์ (Wiles, 1967 : 6) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ การแนะนำซึ่งกันและกันการวางแผนร่วมกันปรึกษาหารือกันเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

โกลแฮมเมอร์ และคณะ (Goldhammer and others, 1980 : 13) ได้สรุปจากคำจำกัดความการนิเทศไว้ว่าเป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จะกระตุ้นให้ครูหรือครูแนะแนวในสถานศึกษาได้มีการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอนสื่อการเรียนการสอนมาใช้ โดยเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสารปัจจุบันการนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือครูแก้ปัญหาช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

กลิคแมน (Glickman, 1981 : 6) ได้ให้ความคิดเกี่ยวกับการนิเทศว่าเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักการจัดครูเข้าสอนการจัดสื่อการสอนสิ่งอำนวยความสะดวกการเตรียมและพัฒนาครูรวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน

ดังนั้น สรุปได้ว่าการนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการชี้แนะช่วยเหลือและร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือในการแก้ปัญหาช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

5.1 หลักการนิเทศภายใน

นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในไว้ ดังนี้
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 227) กล่าวว่า หลักการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะทางด้านวิชาการจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงานโดยหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา มีดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบและมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ

2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงานคือมีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลเน้นความร่วมมือ

1.2 พันธกิจ

1.2.1 ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ ประชากรวัยเรียนทุกกลุ่มอายุได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

1.2.2 พัฒนาการจัดการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่สถานศึกษา ในสังกัดให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

1.2.3 พัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีสมรรถนะสูงเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

1.2.4 พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้ใช้และผู้รับบริการ

1.2.5 พัฒนาประสิทธิภาพและการบริหารจัดการองค์กรตามมาตรฐานการ บริหารการจัดการภาครัฐ

1.3 เป้าประสงค์

1.3.1 ผู้เรียนในเขตบริการทุกคนได้เข้ารับการศึกษามาตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานอย่างมีคุณภาพ

1.3.2 สถานศึกษาในสังกัดได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. ทุกโรง

1.3.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และเจ้าหน้าที่ใน สังกัดทุกคนได้รับการพัฒนาความสามารถเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558

1.3.4 สถานศึกษาทุกแห่งมีและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และผู้รับบริการ

1.3.5 หน่วยงานในสังกัดมีระบบการพัฒนาบุคคลและองค์กรที่มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานการบริหารจัดการภาครัฐทุกองค์กร

1.4 กลยุทธ์การพัฒนา

1.4.1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และ ส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ (Raising the Bar)

1.4.2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Moral and Ethics)

1.4.3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำ ผู้เรียนได้รับ โอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (Filling the Gap)

1.4.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Teacher Enhancement)

1.4.5 พัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา (Good Governance)

1.5 กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) 2553 ได้กำหนดหลักการสำคัญด้านการจัดระบบโครงสร้างและระบบการจัดการศึกษา ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาโดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้รับ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้มีความเข้มแข็งทั้งระบบพอที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่เกณฑ์ระดับชาติ และ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ต่อไปโดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

2.1 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา

2.2 สร้างเครือข่ายโรงเรียนพี่ช่วยน้อง คณะกรรมการสถานศึกษา

2.3 จัดทำคู่มือการนิเทศติดตามผล คู่มือการตรวจสอบประเมินการประกันคุณภาพสถานศึกษา

2.4 นิเทศ ติดตามผล สถานศึกษาที่เตรียมรับการประเมินภายนอกรอบสองโดยเร่งด่วน จำนวน 60 แห่ง และนิเทศโดยการแบ่งเขตทั่วถึง จำนวน 100 แห่ง

2.5 ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาทุกแห่งระดับโรงเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.6 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคัดเลือกสถานศึกษาร่วมแสดงผลงาน (Best Practices)

2.7 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยผลการประเมินจากการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ขาดโอกาสในการพัฒนา จำนวน 2 แห่ง และสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานระดับดี และระดับดีเลิศในรอบสอง

2.8 สรุป และรายงานผลโครงการ

2.9 ผลการดำเนินการ

2.9.1 สถานศึกษามีความสามารถในการจัดสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้

2.9.2 สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพในสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

2.9.3 สถานศึกษามีความพร้อมรับการประเมินภายนอกรอบที่สอง และได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในปีการศึกษา 2550 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของสถานศึกษาในสังกัด

2.9.4 สถานศึกษาทุกแห่ง นำผลการวิเคราะห์ วิจัย มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

ในด้านการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะเป็นมืออาชีพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา 2550 ขึ้นเพื่อเป็นการรองรับการกระจายอำนาจสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษานำร่องการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

3.1 จัดทำโครงการสร้างเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพสถานศึกษาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาในโครงการนำร่องการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงสร้างเครือข่ายการพัฒนาร่วมกันทั้งภายในเขตพื้นที่การศึกษาและพื้นที่การศึกษาอื่นอันเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรในสถานศึกษา โดยมีกิจกรรม ดังนี้

3.1.1 สนับสนุนให้สถานศึกษาในโครงการนำร่อง จำนวน 6 โรงเรียน จัดหาคู่มือเครือข่ายเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาและการเปรียบเทียบผลงานสู่การพัฒนา (Bench Marking) ทั้งในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

3.1.2 จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานระหว่างสถานศึกษา

3.1.3 สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

3.2 จัดทำโครงการ สพป. รวมใจสร้างกลไกสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เพื่อพัฒนาบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ จนสามารถเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและคำแนะนำกับสถานศึกษาในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

3.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน ดำเนินการสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)

3.2.2 พัฒนาบุคลากรตามข้อ 1 ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ให้สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำการดำเนินงานของโรงเรียนเป้าหมายและโรงเรียนอื่น ๆ ที่ขอคำแนะนำ

3.2.3 จัดทำเกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงานเผยแพร่ให้โรงเรียนทราบ

3.2.4 คณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.2.5 มอบเกียรติบัตรให้โรงเรียนที่ผ่านการประเมิน

3.2.6 สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามเกณฑ์

3.3 จัดทำโครงการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลสำเร็จ (Best Practices) เพื่อประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลสำเร็จ จากการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษานำร่อง ตามนโยบายการพัฒนาผู้นำกาเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

3.3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานวางแผนการจัดประชุมสัมมนา

3.3.2 ทำเกณฑ์ประเมินมาตรฐานผลงานหรือนวัตกรรมที่จัดว่าเป็น Best Practices 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ด้านการบริหารจัดการ
- 2) ด้านการเรียนการสอน
- 3) ด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 4) ด้านสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3.3 จัดประชุมสัมมนาบุคลากรกลุ่มเป้าหมายและสถานศึกษาเป้าหมายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงาน

3.3.4 มอบเกียรติบัตรผลงานผ่านการประเมิน

3.3.5 สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

3.4 จัดทำโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจและรับทราบปัญหาที่เป็นจริงร่วมกันนำไปแก้ไขและพัฒนาการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน และหน่วยงานให้สำเร็จมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาและกลุ่มโรงเรียนได้แสดง ผลงานและแสดงศักยภาพให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาและกลุ่มโรงเรียน โดยมีกิจกรรม ดังนี้

3.4.1 จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันคณะผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

3.4.2 จัดประชุมสัมมนาประธานกลุ่มโรงเรียนร่วมกับคณะผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

3.5 โครงการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เพื่อพัฒนาบุคลากรให้ปฏิบัติธรรมเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี และเป็นการพัฒนาบุคลากรในด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและเพื่อแลกเปลี่ยนรูปแบบในการส่งเสริมกิจกรรมศีลธรรมให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

4. การพัฒนาด้านคุณภาพงานวิชาการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้มีนโยบายในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด โดยได้จัดทำโครงการ ดังนี้

4.1 จัดทำโครงการนิเทศเชิงบูรณาการแบบกัลยาณมิตร พิชิตอุปสรรคในการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน เพื่อใช้ระบบนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสถานศึกษาเป้าหมายให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

4.1.1 ประชุมปฏิบัติการศึกษานิเทศก์ผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 คน เพื่อจัดทำเครื่องมือการนิเทศการศึกษาและกำหนดแผนการนิเทศ

4.1.2 ประชุมศึกษานิเทศก์ร่วมกับสถานศึกษานำร่องเพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้เครื่องมือการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1.3 นิเทศติดตามผลตามแผนการนิเทศพร้อมสรุปผล

4.1.4 ประชุมสัมมนา นำเสนอผลการนิเทศเพื่อวางแผนปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4.1.5 สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

4.2 จัดทำโครงการสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งทางวิชาการ (การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม) เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ การวิจัย และการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และสร้างศักยภาพให้แก่ สถานศึกษา ให้มีความพร้อมในด้านวิชาการ

4.3 จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย เพื่อ ศึกษาปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จและเพื่อส่งเสริมการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

4.3.1 จัดสัมมนาครูวิชาการโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 2 วัน

4.3.2 ติดตามการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับชั้นเรียน ตามเอกสารเผยแพร่ของสำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา

4.3.3 จัดเผยแพร่ผลงานครูที่จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ดีเด่น แต่ละช่วงชั้น จำนวน 2 วัน

4.3.4 จัดเสวนาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และ ยกย่อง เชิดชูเกียรติสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่น

4.4 จัดทำโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งทางวิชาการ เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยังเป็นการสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาให้มีความพร้อมในด้านวิชาการและ เป็นการกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องทำการวิจัยและนวัตกรรมในการ เรียนการสอนและเพื่อเป็นการสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนา ตนเองให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการด้วยการใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ

1.1 งานวิจัยในประเทศ

สมเกียรติ แก้วมณี (2545 : 167) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร การศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อ่างทองพบว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารการศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครู

และผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประถมศึกษาอ่างทอง ในพฤติกรรม 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 5 รายการ และมีระดับมาก 1 รายการ ได้แก่ ด้านบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในทุกด้าน ของผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านมีวิสัยทัศน์ได้แก่เป็นผู้มีความสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานและสื่อสารให้ ผู้ได้บังคับบัญชาทราบด้านไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความสามารถ บริหารจัดการเก็บข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ด้านมีคุณธรรมและ จริยธรรม ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ด้านกล้าตัดสินใจ ได้แก่ เป็นผู้ ที่ตัดสินใจด้วยความสุขุมรอบคอบ ด้านบริหารงานแบบมีส่วนร่วมได้แก่ มีการบริหารงานโดยให้ หน่วยงานภาครัฐบาลมีส่วนร่วมในการทำงานและด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แก่ เป็นผู้ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ร่วมงานที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงาน

กิตติภักษ์ กนกธาดาสกุล (2546 : 173) ได้ศึกษาลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตาม ทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดนครราชสีมาพบว่า ลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพและด้านบทบาทใน การบริหารและจัดการศึกษาตามลำดับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับลักษณะ ผู้บริหารมืออาชีพที่ผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่คือเป็นผู้นำในการ เปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความยุติธรรมวางแผนงานติดตามตรวจสอบอย่างเป็นระบบมี ลักษณะความเป็นผู้นำสูงบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเป็นประชาธิปไตยรู้ข้อมูลข่าวสารทัน การเปลี่ยนแปลงและมีบุคลิกภาพดีเหมาะสม

ถวัลย์ หงส์ไทย (2546 : 178) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาความเป็น ผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารตาม ทัศนะของผู้บริหารโดยรวมทุกด้านผู้บริหารมีความต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้บริหาร มืออาชีพอยู่ในระดับมากสำหรับประเด็นที่ผู้บริหารมีความต้องการพัฒนามากที่สุดมีอยู่ 6 ประเด็น ได้แก่

1.1 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อการพัฒนาโรงเรียนในระยะสั้นและระยะยาว

1.2 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีวิสัยทัศน์สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล

1.3 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงานแผนกลยุทธ์การกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

1.4 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในเชิงผู้นำเช่น การกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารเชิงกลยุทธ์การใช้เทคนิคการบริหารสมัยใหม่และการบริหารคน

1.5 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

1.6 ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Internet และ OA/IT) ในการบริหารงาน

กชกร มีมกระโทก (2547 : 122) จากการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพยุคปฏิรูปการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2540 ในทัศนะผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 - 4 ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราดมีประเด็นที่สำคัญดังนี้มาตรฐานที่อยู่ในระดับมากอันดับแรก คือ มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ ฯลฯ ตาม ลำดับ และมาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2540 ทั้ง 12 มาตรฐาน เป็นเกณฑ์ที่มีคุณภาพที่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 - 4 ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราดมีความคิดเห็นและคาดหวังว่าผู้บริหารมืออาชีพยุคปฏิรูปการศึกษาต้องนำเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2540 ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน อย่างเข้มข้นเพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา และหมวดที่ 7 ให้มีคุณวุฒิครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารและครูมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพยุคปฏิรูปการศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอดมอนสัน และ เบคอน (Edmonson and Bacon, 1953 : 79-81) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาได้สรุปคุณลักษณะที่ดีไว้ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรม
2. เป็นผู้ที่มีความคิดและมองการณ์ไกล
3. มีความสามารถในการเชิงบริหาร
4. มีความสามารถในการกระตุ้นบุคคลอื่น
5. มีความสนใจบุคคลอื่น
6. มีความเป็นนักวิชาการ
7. มีความรู้ในวิชาชีพ
8. มีอุดมการณ์ในอาชีพและการปฏิบัติงาน

แมกนุสัน (Magnuson, 1971 : 78 - 91) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านอาชีพและด้านส่วนตัว พบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีดังนี้มีความสามารถติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดีมีความรู้ในสาขาอาชีพเป็นอย่างดีรู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นผู้ที่เข้าใจและมีเวลาสำหรับผู้ร่วมงานมีความสนใจในบุคคลอื่น ๆ มีความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบงานรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ รู้จักขอบเขตอำนาจและหน้าที่ส่วนคุณลักษณะส่วนตัวมี ดังนี้ มีวิจารณ์ญาณและมีความยุติธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์และมองการณ์ไกล เป็นผู้มีสติและมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีวาจาเป็นมิตร มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจโอบอ้อมอารี ใจกว้างเปิดเผย กล้าได้กล้าเสีย มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจริงใจต่อคนทั่วไปปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย

แอสตัน (Easton, 1974 : 6894-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของคณบดีผู้มีความดีที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐแถบภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาโดยใช้กลุ่มประชากรคือคณบดี 58 คน สอบถามคณบดีโดยใช้แบบสอบถาม 39 คน และใช้การสัมภาษณ์ 19 คน สอบถามเกี่ยวกับบุคลิกและความสามารถพื้นฐานหน้าที่ความ สัมพันธ์กับอธิการบดีและหัวหน้าแผนกวิชาหน้าที่ในการบริหารกับคุณสมบัติทางการบริหารและคุณลักษณะความสามารถของคณบดีจะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1. ความสามารถในการทำงานกับประชาชน
2. การได้รับความเคารพและความไว้วางใจจากคณาจารย์

3. ความสามารถในการจัดองค์กร
4. ความสามารถในการเป็นผู้นำ
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ความคิดริเริ่ม
7. ความสามารถทางการศึกษาและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง
8. ความรู้ทั่วไป

เบส (Bass, 1981 : 65-66) ได้ศึกษาผลงานวิจัยของสต็อกคิล (Stogdill)

เกี่ยวกับบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้บริหารโดยจำแนกออกเป็นกลุ่มตามผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพและพฤติกรรมจากผลการวิจัยมากกว่า 15 เรื่อง พบว่าผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเหนือบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องต่อไปนี้คือมีเซาว์ปัญญาดีมีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการมีความรู้ทันสมัยและกว้างขวางชอบกิจกรรมและงานสังคมมีมารยาททางสังคมดีมีฐานะทางเศรษฐกิจ
  2. บุคลิกลักษณะของผู้บริหารที่ได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยมากกว่า 10 เรื่อง พบว่า ผู้บริหารจะมีบุคลิกลักษณะดังนี้คือมีความสามารถในการเข้าสังคมรู้จักวิทยาในการเจรจา มีมารยาททางสังคมดีมีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้มีความอดทนต่อความยากลำบากอดทนต่อปัญหาอุปสรรคโดยไม่เสียกำลังใจรู้หลักและวิธีทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเองหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อเสริมคุณค่าของตนให้เป็นผู้มีความสามารถมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จมีความสามารถในการคาดการณ์ข้างหน้าได้ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงานเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและคิดสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้มีความสามารถในการพูดและสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  3. คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้บริหารคือมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นที่นิยมของปวงชนมีความสามารถในการเข้าสังคมมีความสามารถในการตัดสินใจมีความปรารถนาที่จะทำดีที่สุดมีอารมณ์ขันมีความร่วมมือกับผู้อื่นและมีความสามารถในทางกีฬา
- สต็อกคิล (Stogdill, 1984 : 62 - 63) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานพบว่ามีคุณลักษณะดังต่อไปนี้
1. มีสติปัญญาดี
  2. มีความเป็นนักวิชาการ
  3. มีความผูกพันกับหน้าที่ความรับผิดชอบ
  4. มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมทางสังคม

5. เป็นผู้มีความรู้ทางสังคมและเศรษฐกิจ
6. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. มีความมานะอดทนไม่ทอดทิ้ง
9. มีวิธีการที่จะทำงานให้สำเร็จ
10. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
11. มีความตื่นตัวสายตายาวมองกว้างไกลและรู้สถานการณ์
12. มีความเด่นดังเป็นที่นิยมชมชื่น
13. มีความสามารถในการปรับปรุงงาน
14. มีความสามารถในการใช้ภาษาพูด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพงานวิชาการ

2.1 งานวิจัยในประเทศ

คำภู สืบจิต (2548 : 170) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบทบาทในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 9 ด้าน คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตร ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้านการนิเทศ การศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัด และประเมินผล มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการประสานความร่วมมือในการ พัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ ด้านการส่งเสริมความรู้ทาง วิชาการแก่ชุมชน และ ด้านการ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันที่จัด การศึกษา เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมมีบทบาทในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากกว่า

สุวรรณ อินทรักษ์ (2546 : 175) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารครูผู้แทน ผู้ปกครองผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสผลการวิจัย สรุปได้ว่า

1. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูอยู่ในระดับการ ปฏิบัติมากส่วนการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

2. คุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสโดย ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิกับคุณภาพงานวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สมาลี จันทร์ใหม่ (2544 : 179) ได้ศึกษาคุณภาพงานวิชาการ และแนวทางการ พัฒนาคุณภาพงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต การศึกษา 12 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) คุณภาพงานวิชาการจำแนกตามขนาดโรงเรียน และสถานภาพของบุคลากร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตาม สถานที่ตั้งของโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการใน แต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ควรมีการสำรวจปัญหาและความจำเป็นเพื่อ กำหนดนโยบายและเป้าหมายของงานวิชาการด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการสำรวจข้อมูล ครู-อาจารย์ในด้านวิชาเอก วิชาโท และความถนัดในการสอนก่อนที่จะจัดตารางสอน ด้านการ จัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ครูจัดทำใช้ และบำรุงรักษาสื่อการเรียนการ สอนอย่างสม่ำเสมอ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ควรมีการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการวิเคราะห์วิจัย ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน ควรกำหนดผู้รับผิดชอบงานทะเบียนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความสนใจในงาน ทะเบียน ด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการควรจัดทำแผนการดำเนินงานวิชาการที่ ชัดเจน

อนันต์ บุญแต่ง (2545 : 96) ได้ศึกษาคุณภาพงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีคุณภาพงานวิชาการที่ด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การวางแผนงานวิชาการ การประเมินผลการจัดการงานวิชาการและการบริหารงานวิชาการ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามกลุ่มวิชา พบว่า ทุกกลุ่มวิชามีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
3. คุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สปาร์ค (Spark, 1984 : 1010-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนในโรงเรียน ระดับอำเภอของรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมุ่งศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด และโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุดซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน คือใช้ผลการสอบหรือหลักฐานคะแนนของโรงเรียนในระดับอำเภอในปี ค.ศ. 1981 ใช้วิธีสำรวจข้อมูลทางไปรษณีย์ให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนโยบายและคุณภาพในการบริหารงานและศึกษาความเที่ยงของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนระหว่างผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่สูงและต่ำผลการศึกษาพบว่าในหลักการมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญหรือความสัมพันธ์ใดระหว่างผู้บริหารในระดับอำเภอกับผู้บริหารโรงเรียนแต่อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่น่าสนใจที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงของอำเภอมักจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะจัดการให้มีการวางแผนการเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

คริสติน่าและมาร์เทลลาโร (Christina and Martellaro, 1983 : 384-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในรัฐแม็กซิโก โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ในการควบคุมการศึกษาและอิทธิพลที่เป็นไปได้จากข้อมูลที่สามารถหามาได้โดยใช้ตัวแปรจากผลการสรุปการทดสอบทักษะเบื้องต้นของนักเรียนระดับชั้นที่ 5,8 และ 11 ในปี 1979, 1980 และ 1981 ในโรงเรียนนิวแม็กซิโก ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ในช่วงท้ายของการศึกษาพบว่า ถึงแม้

สหสัมพันธ์ที่พบตามแบบเพียร์สันมีแนวโน้มจะบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ เช่น จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ได้เรียนศีลธรรมจรรยาของนักศึกษาเบื้องต้นและตัวแปรอื่น ๆ จะถูกรวมในรูปแบบดังกล่าวก็ไม่ปรากฏตามสัมพันธ์และดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลใดที่จะเชื่อถือหรือยอมรับได้ว่าขนาดของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

สรุปแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมีอາชีพมีความสำคัญกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่นบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมีออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ให้มีคุณภาพสูงขึ้นโดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ศึกษามากำหนดเป็นกรอบการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารมีออาชีพ ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านบุคลิกภาพที่ดี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. คุณภาพงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดผลประเมินผล